

YUQORI QON BOSIMI BILAN OG'RIGAN BEMORLARDA KUZATILADIGAN ASOSIY RUHIY KASALLIKLARNI ERTA ANIQLASH VA DAVOLASH USULLARI

Rahimov Alisher Akmaljon o'g'li

Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot institute Assistent

Annotatsiya: Yuqori qon bosimi bilan og'rigan bemorlarda ruhiy kasalliklar keng tarqalgan bo'lib, ular kasallikning kechishi va davolash samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Eng ko'p uchraydigan ruhiy buzilishlar orasida depressiv holatlar, xavotir (anksioz) buzilishlari, stressga bog'liq sindromlar va uyqu buzilishlari mavjud. Ushbu maqolada ruhiy kasalliklarni erta aniqlashning zamonaviy usullari, psixologik skrining vositalari va ularni davolashda qo'llaniladigan farmakologik hamda nofarmakologik yondashuvlar tahlil qilinadi. Muntazam monitoring va integrativ davolash strategiyalari bemorlarning hayot sifatini yaxshilash hamda yurak-qon tomir asoratlarini kamaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: Arterial gipertenziya, ruhiy kasalliklar, depressiya, xavotir buzilishi, stress, erta aniqlash, psixoterapiya, farmakologik davolash.

Arterial gipertenziya dunyo bo'ylab keng tarqalgan surunkali kasallik bo'lib, yurak-qon tomir tizimi va boshqa organlarga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, gipertenziya bilan og'rigan bemorlarda ruhiy buzilishlar ham keng uchraydi. Depressiv holatlar, xavotir (anksioz) buzilishlari, stressga bog'liq sindromlar va uyqu buzilishlari bemorning hayot sifatini pasaytiradi, davolash samaradorligini kamaytiradi va yurak-qon tomir asoratlarini kuchaytiradi. Shuning uchun, yuqori qon bosimi bilan og'rigan bemorlarda ruhiy kasalliklarni erta aniqlash va ularni samarali davolash usullarini ishlab chiqish zamonaviy tibbiyotning dolzarb vazifalaridan biridir. Ushbu ishda ruhiy buzilishlarni aniqlashda qo'llaniladigan skrining vositalari, psixoterapiya va farmakologik davolash yondashuvlari tahlil qilinadi hamda bemorlarning psixoemotsional holatini yaxshilashning samarali strategiyalari muhokama qilinadi.

Arterial gipertenziya bilan og'rigan bemorlarda ruhiy buzilishlar keng tarqalgan bo'lib, ular kasallikning kechishi va davolash samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Eng ko'p uchraydigan ruhiy holatlar orasida depressiv buzilishlar, xavotir (anksioz) buzilishlar, stressga bog'liq holatlar hamda uyqu buzilishlari yetakchi o'rin tutadi. Ushbu ruhiy kasalliklarni erta aniqlash yurak-qon tomir asoratlarining oldini olish va bemorning hayot sifatini yaxshilashda muhim ahamiyatga ega.

Ruhiy buzilishlarni erta aniqlash uchun birlamchi bo'g'in tibbiyot muassasalarida psixologik skrining usullaridan foydalanish tavsiya etiladi. Xususan, depressiyani aniqlashda PHQ-9, xavotir holatlarini baholashda GAD-7 shkalalaridan foydalanish samarali hisoblanadi. Bemorlarning shikoyatlari, emotsional holati, uyqu sifati va stress darajasini muntazam baholab borish ruhiy kasalliklarni erta bosqichda aniqlash imkonini beradi.

Davolash yondashuvlari kompleks bo'lib, farmakologik va nofarmakologik usullarni o'z ichiga oladi. Antigipertenziv davo bilan bir qatorda yengil va o'rta darajadagi depressiya

hamda xavotir holatlarida psixoterapiya, xususan kognitiv-xulq-atvor terapiyasi qo'llaniladi. Zarurat tug'ilganda, kardiologik holatni inobatga olgan holda antidepressant va anksiolitik preparatlar ehtiyotkorlik bilan buyuriladi. Bundan tashqari, sog'lom turmush tarzini shakllantirish, stressni kamaytirish, jismoniy faollikni oshirish va uyqu gigiyenasiga rioya qilish davolash samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, arterial gipertenziya bilan og'rikan bemorlarda ruhiy kasalliklarni erta aniqlash va o'z vaqtida davolash yurak-qon tomir kasalliklari asoratlarini kamaytirish, davolashga bo'lgan sodiqlikni oshirish hamda bemorning umumiy psixoemotsional holatini yaxshilashda muhim ahamiyat kasb etadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abdullayev A. A. Psixiatriya. — Toshkent: Abu Ali ibn Sino nashriyoti, 2018.
2. Ismoilov I. I. Klinik psixologiya asoslari. — Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti, 2020.
3. Karimov M. M., Rahimova D. S. Ruhiy kasalliklar va ularning ijtimoiy oqibatlar. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
4. Qodirov B. R. Tibbiy psixologiya. — Toshkent: O'zbekiston, 2017.
5. Saidov S. S. Psixoterapiya va ruhiy reabilitatsiya. — Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021.
6. To'xtayev N. A. Yuqori qon bosimi va psixoemotsional holat. — Toshkent: Ibn Sino, 2016.
7. Xudoyberdiyev E. A. Kognitiv jarayonlar va ruhiy salomatlik. — Toshkent: Fan, 2018.
8. Гуломкодиров, М. (2023). ДЛИТЕЛЬНЫЕ СТАДИИ ПОЗДНЕЙ ШИЗОФРЕНИИ РЕМИТТИРУЮЩЕГО ТИПА. О'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(19), 349-355.
9. Muzaffar, G. (2023). Features of Reactive Psychosis in Schizophrenia. Research Journal of Trauma and Disability Studies, 2(1), 44-49.
10. Muzaffar, G. (2023). Modern Concepts About Schizophrenia. Eurasian Medical Research Periodical, 16, 37-41.
11. Гуломкодиров, М., & Машрапов, Ж. (2022). Эмпирический поиск взаимосвязи когнитивного функционирования и общеклинической картины у больных шизофренией. Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences, 1(5), 221-223.
12. Долимова, М. А., Аграновский, М. Л., Солиев, Д. М., & Гуломкодиров, М. М. (2022). Роль поддерживающей терапии в сравнительной эффективности качества и структуры ремиссий при рецидивной шизофрении. Искусство медицины. Международный медицинский научный журнал, 2(1).
13. Аграновский, М. Л., Гуломкодиров, М. М., Далимова, С. А., & Муминов, Р. К. (2022). Анализ данных отдалённого катамнеза при шизофрении с ремиттирующим типом течения. Экономика и социум, (6-2 (97)), 285-288.

14. Аграновский, М. Л., Гуломқодиров, М. М., Муминов, Р. К., & Далимова, С. А. (2022). Отдаленный этап шизофрении с ремиттирующим типом течения и расстройств шизофренического спектра. Экономика и социум, (6-2 (97)), 289-292.
15. Гуломқодиров, М. (2021). Юрак-қон томир касалликлардаги депрессия холатини ташхислаш ва даволашни такомиллаштириш. Интернаука, (17-4), 61-62.
16. Гуломқодиров, М. (2021). Афъюнга қарамлик ҳосил бўлиш динамикаси ва хусусиятлари. Интернаука, (20-7), 23-25.
17. Muzaffar, G. U. (2024). IJOBIY VA SALBIY SINDROMLAR SHKALASI (PANSS). SO 'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI, 7(2), 147-149.
18. Muzaffar, G. U. (2024). NICOTINTHERAPY. IMRAS, 7(1), 798-799.
19. Maxmit o'g, G. U. M. (2023). APATIK DEPRESSIYA: TUZILISHI VA DINAMIKASI. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(24), 226-229.
20. Музаффар, Ф. (2023). БОҒЧА ЁШИДАГИ БОЛАЛАРДА БИЛИШ ЖАРАЁНЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШИ. THEORY AND ANALYTICAL ASPECTS OF RECENT RESEARCH, 2(20), 26-29.
21. Muzaffar, G. (2023). Family Approach in PsychoCorrection of Disorders Identities of Patients with Schizophrenia. Eurasian Medical Research Periodical, 20, 243-247.
22. Dolimova, M. A., Agranovsky, M. L., Soliyev, D. M., & Gulomkodirov, M. M. (2022). The role of maintenance therapy in comparative effectiveness of the quality and structure of remissions in recurrent schizophrenia. Art of Medicine. International Medical Scientific Journal, 2(1).
23. G'ulomqodirov, M. M. (2024). REMITTIRLASHGAN TIPDAGI KECHUVCHI SHIZOFRENIYANING UZOQ BOSQICHLARI: TIPOLOGIYASI, KLINIKO-PSIXOPATOLOGIK XUSUSIYATLARI, PROGNOZI, PROFILAKTIKASI. IMRAS, 7(6), 383-386.
24. Maxmit o'g, G. U. M. (2025). NEVROTİK DEPRESSIYA: KLINİK KO 'RINISHLAR, OLDINI OLISH VA DAVOLASH CHORALARI. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 3(36), 220-222.
25. Muzaffar, G. U. (2025). SHIZOFRENIYA KASALLIGI HAMDA UNING KELIB CHIQISH SABABLARI. PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS, 4(41), 83-85.
26. Ibodullayevich, F. N., Al-Hussainy, A. F., H Tizkam, H., AbdulHussein, A. H., Salah, O. H., Edan, R. T., ... & Kamola Muminovna, A. (2024). Exploiting pH-Sensitive Polymer Micelles Nanoparticles for Paclitaxel Delivery and Tumor Suppression: Advanced Targeted Cancer Therapy. Journal of Nanostructures, 14(3), 945-952.
- 27.
28. G'ulomqodirov, M. M., & Muradimova, A. R. (2025). INSULTDAN KEYINGI DEPRESSIV SINDROMNI KLINİK KO'RINISHI. Журнал гуманитарных и естественных наук, (24), 39-45.

29.

30. Maxmit o'g, G. U. M. (2025). ALZGEYMER KASALLIGI: KLINIK-XUSUSIYATLARI, DIAGNOS TIZIMI VA DAVOLASHGA YONDASHUVLAR. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 4(40), 320-323.

31. Maxmit o'g, G. U. M. (2025). REAKTIV DEPRESSIYA: KLINIK KO'RINISHLAR, SABABLARI VA DAVOLASH. INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION, 3(35), 205-207.

32. Soyibjono'g, A. G. A. TYPOLOGY OF ANXIETY-PHOBIC DISORDERS.

33. Rakhmatova, M., Shakhanova, S., Nazarova, J., Azizova, F., Astanakulov, D., Akramov, G., & Mirametova, N. (2024). Brain tumor information retrieval system for brain tumor diagnosis. Health Leadership and Quality of Life, (3), 10.

34. NN, D., Usmnova, M. B., Kozimjonova, I. F., Qayumjonov, O. Z., & Akramov, G. S. SOCIAL PARAMETERS CHARACTERIZING PERSONALITIES OF PATIENTS WITH INCOMPLETE SUICIDES.